

EXPUNERE DE MOTIVE

a propunerii legislative pentru modificarea Legii nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor

1. Motivul emiterii actului normativ

În Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1102 din 16 noiembrie 2022 a fost publicată Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor. Potrivit acestei legi, care înlocuiește Legea nr. 303/2004, sunt aduse mai multe modificări cu privire la statutul judecătorilor și procurorilor.

Anterior promulgării legii, aceasta a fost supusă controlului de constituționalitate, care a respins obiecția de neconstituționalitate ridicată de Avocatul Poporului cu privire la mai multe aspecte punctuale ale noii legi, după cum urmează:

În motivarea obiecției de neconstituționalitate se susține că dispozițiile art. 206 și ale art. 234 alin. (2) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor contravin prevederilor art. 1 alin. (5), ale art. 125 alin. (3) și ale art. 132 alin. (2) din Constituție. Analizând conținutul capitolului II, cu denumirea marginală Incompatibilități și interdicții, din cadrul titlului III al legii, Avocatul Poporului observă că la art. 227 alin. (1) este reglementată, în acord cu art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție, regula potrivit căreia funcția de judecător, procuror, magistrat-asistent și personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior și a funcțiilor didactice de la Institutul Național al Magistraturii și de la Școala Națională de Grefieri. Legea continuă însă cu o serie de reglementări aflate în antiteză cu regula incompatibilității, conferind judecătorilor și procurorilor dreptul de a deține funcții în organisme publice sau private. Astfel, cele două norme criticate operează modificări în privința sferei activităților desfășurate de judecători, procurori, magistrați-asistenți și personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, în virtutea dreptului de asociere, aceștia putându-se organiza sau adera la organizații profesionale locale, naționale și internaționale, în scopul apărării drepturilor și intereselor lor profesionale, și putând fi membri ai societăților științifice sau academice. În plus, legea preconizează o extindere a ariei funcțiilor ce pot fi ocupate de judecători și procurori, care excedează activității de înfăptuire a justiției. Soluțiile legislative criticate le permit acestora să fie membri în organele de conducere ale oricărei persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial, precum și să aibă calitatea de expert în proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției. Având în vedere lipsa de claritate a textelor legale, nu rezultă dacă îndeplinirea acestor funcții este sau nu de natură patrimonială, astfel că acestea tind să contureze cadrul legal pentru obținerea de venituri, altele decât cele din activitatea de înfăptuire a justiției. Acesta este motivul pentru care Avocatul Poporului apreciază că textele art. 206 și ale art. 234 alin. (2) din legea criticată vin în contradicție cu regimul strict al incompatibilităților judecătorilor și procurorilor, prevăzut de art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție și consacrat în jurisprudența Curții Constituționale.

Întrucât magistratura constituie o activitate judiciară desfășurată de judecători în scopul înfăptuirii justiției și de procurori în scopul apărării intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor, iar esența activității lor constă în aplicarea și interpretarea judiciară a legii și în conducerea și controlul activității de urmărire penală, după caz, Avocatul Poporului susține că magistrații nu pot avea calitatea de expert în proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției și nici nu pot ocupa funcții în organele de conducere ale oricărei persoane juridice de drept privat, chiar fără scop

patrimonial, însă generatoare de venituri. Arată că un judecător sau un procuror poate cumula funcția sa de autoritate publică numai cu funcțiile didactice din învățământul superior, neputând presta alte activități în afara celor expres reglementate de Legea fundamentală, motiv pentru care implicarea sa în activitățile enumerate de lege reprezintă o încălcare a incompatibilităților reglementate în termeni imperativi de Constituție. Invocă literatura de specialitate în care s-a subliniat că regimul incompatibilităților stabilite în privința judecătorilor nu reprezintă îngrădiri în exercițiul funcțiilor acestora, ci garanții pentru exercitarea funcțiilor lor în condiții adecvate, mai ales prin evitarea unor activități care ar atrage neglijarea obligațiilor lor profesionale ori afectarea independenței, integrității sau chiar a demnității judecătorului. Totodată, prin respectarea de către judecător a regimului legal al incompatibilităților ce i s-au stabilit în sarcină, acesta este pus la adăpost față de orice suspiciuni de parțialitate. Întrucât independența judecătorilor este de ordine constituțională, tot astfel, incompatibilitățile cu funcția lor judiciară sunt stabilite tot prin normă constituțională. Constituția a prevăzut o singură derogare de la regimul constituțional al incompatibilității judecătorilor, și anume dreptul de a exercita fără nicio îngrădire funcțiile didactice din învățământul superior, indiferent care ar fi specializarea disciplinei predate.

Avocatul Poporului invocă, de asemenea, jurisprudența Curții Constituționale, potrivit căreia „Spre deosebire de alte sisteme constituționale (spre exemplu, Germania sau Suedia; a se vedea Avizul nr. 806/2015 privind libertatea de expresie a judecătorilor, adoptat de Comisia de la Veneția, la cea de-a 103-a sa reuniune plenară din 19-20 iulie 2015), care sunt mai permissive în ceea ce privește compatibilitatea funcției de judecător cu cele de demnitate publică, în sistemul nostru constituțional normele sunt foarte stricte cu privire la incompatibilitățile care însoțesc funcția de judecător/procuror, rațiunea acestora fiind aceea de a evita confuziunea între aceste funcții și orice alte funcții publice sau private, indiferent de natura lor (politică sau economică). În caz contrar, dacă prin diverse mecanisme legale, s-ar eluda acest text constituțional, activitatea judecătorului/procurorului ar fi pusă sub semnul lipsei de independență și al parțialității, după caz, iar percepția cetățenilor cu privire la justiție ar fi grav și iremediabil afectată.” (Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018, paragraful 169). De altfel, incompatibilitatea cu orice altă funcție publică sau privată prevăzută de art. 125 alin. (3) din Constituție a constituit temeiul pronunțării unor numeroase decizii ale Curții Constituționale prin care s-a argumentat constituționalitatea instituirii pensiei de serviciu a magistraților și neconstituționalitatea eventualei suprimări a acesteia, de exemplu, Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, Decizia nr. 873 din 25 iunie 2010, Decizia nr. 153 din 6 mai 2020.

Așa fiind, Avocatul Poporului consideră că, prin extinderea sferei activităților desfășurate de magistrați în afara actului de înfăptuire a justiției și/sau de apărare a intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și a libertăților cetățenilor, se încalcă în mod direct, pe de o parte, principiul independenței judecătorului și dispozițiile referitoare la rolul și incompatibilitățile judecătorului [art. 125 alin. (3) din Constituție], iar, pe de altă parte, dispozițiile constituționale referitoare la rolul și incompatibilitățile care însoțesc statutul procurorului (art. 132 din Constituție).

În continuare, susține că prevederile art. 228 alin. (5), (6) și (7) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor aduc atingere substanței dreptului de acces liber la justiție consacrat de art. 21 din Constituție, întrucât exclud de la controlul judecătoresc actele care conțin rezultatul verificărilor realizate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării cu privire la veridicitatea declarațiilor din care să rezulte că persoanele prevăzute la alin. (1) din același articol nu au fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai niciunui serviciu de informații. Prin dispozițiile art. 228 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor se reglementează interdicția judecătorilor,

procurorilor, magistraților-asistenți, personalului de specialitate juridică asimilat acestora, personalului auxiliar de specialitate și personalului de specialitate al instanțelor judecătorești și parchetelor de a fi lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai vreunui serviciu de informații. Persoanele menționate au obligația, în conformitate cu prevederile art. 228 alin. (3) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor, de a completa anual o declarație olografă pe propria răspundere, potrivit legii penale, din care să rezulte că nu au fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai niciunui serviciu. Verificarea veridicității declarațiilor se realizează de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării, anual, din oficiu sau ori de câte ori este sesizat de Ministerul Justiției, Plenul sau secțiile Consiliului Superior al Magistraturii ori judecătorul sau procurorul vizat, iar rezultatul verificărilor prin care se constată încălcarea incompatibilității prevăzute la art. 228 alin. (1) din legea criticată se concretizează într-un înscris care se comunică Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Justiției, celui vizat de verificare, precum și, la cerere, oricărei persoane. Astfel, Consiliul Suprem de Apărare a Țării emite un înscris numai în situația în care constată că una dintre persoanele prevăzute la art. 228 alin. (1) a încălcat incompatibilitatea, nu și în situația în care se constată că declarațiile sunt veridice și persoana verificată nu a încălcat incompatibilitatea.

Potrivit art. 228 alin. (7) din legea criticată, actul Consiliului Suprem de Apărare a Țării poate fi contestat la instanța de contencios administrativ competentă, în termen de 3 luni de la data la care a fost luat la cunoștință, de către orice persoană care justifică un interes legitim, conform legii. Or, sesizarea instanței doar în situația în care înscrisul emis de Consiliul Suprem de Apărare a Țării constată incompatibilități constituie o încălcare a accesului la justiție, întrucât nu poate fi vorba de un acces real ori efectiv la justiție atunci când o persoană nu poate să declanșeze o procedură judiciară decât într-o anumită situație. Accesul efectiv la justiție implică obligația pozitivă a statelor de a asigura în mod real posibilitatea oricărei persoane de a avea acces la justiție. Cu alte cuvinte, statul nu numai că trebuie să asigure existența unei instanțe care să beneficieze de plină jurisdicție și a unei proceduri prin care aceasta să poată fi sesizată, ci are obligația ca, prin mijloace legislative ori administrative, să permită, în mod real, accesul oricărei persoane la serviciile instanțelor. Așadar, susține Avocatul Poporului, orice condiționare a accesului liber la justiție reprezintă o nesocotire a acestui principiu constituțional fundamental și a unor standarde internaționale universale, în orice democrație reală. Pornind de la premisa că drepturile fundamentale trebuie garantate într-o manieră concretă și reală, iar nu iluzorie și teoretică, imposibilitatea concretă de sesizare a unei instanțe de către persoana interesată constituie o încălcare a dreptului acesteia de acces la justiție. Acest drept impune obligații în sarcina legiuitorului și a executivului, iar statul este ținut să acorde oricărei persoane toate facilitățile rezonabile de drept și de fapt, pentru a accede la instanță.

În concluzie, din interpretarea dispozițiilor art. 228 alin. (5)-(7) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor, rezultă că, în condițiile în care Consiliul Suprem de Apărare a Țării nu emite niciun înscris dacă nu s-a constatat încălcarea incompatibilității, persoana care justifică un interes legitim, conform legii, nu are acces la instanța de contencios administrativ. Textul legal criticat nu stabilește limitări sau condiționări ale dreptului de acces liber la justiție, aspecte compatibile, de principiu, cu exigențele intrinseci ale acestuia, ci chiar refuză beneficiul acestui drept fundamental persoanelor care justifică un interes legitim conform legii, astfel încât lipsa controlului judecătoresc în materia analizată constituie o încălcare a accesului la justiție. Prin urmare, excluderea de la controlul judecătoresc a actelor care conțin rezultatul verificărilor realizate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării cu privire la veridicitatea declarațiilor din care să rezulte că persoanele prevăzute la alin. (1) din același articol nu au fost și nu sunt

lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai vreunui serviciu de informații este de natură să aducă atingere substanței dreptului de acces liber la justiție consacrat de art. 21 din Constituție.

În fine, Avocatul Poporului susține că dispozițiile art. 271 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor contravin prevederilor art. 1 alin. (5), ale art. 124 alin. (3), ale art. 126 alin. (3), ale art. 132 alin. (1) și ale art. 147 alin. (4) din Constituție prin omisiunea de a reglementa răspunderea judecătorilor și a procurorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Analizând succesiunea reglementărilor în materia răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, observă că abaterea disciplinară referitoare la „nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii” a fost introdusă prin art. I pct. 3 din Legea nr. 24/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii. Soluția legislativă a fost supusă controlului de constituționalitate în cadrul controlului anterior promulgării, Curtea Constituțională pronunțându-se în sensul constituționalității acesteia. Prin Decizia nr. 2 din 11 ianuarie 2012, Curtea Constituțională a constatat că prevederile referitoare la abaterea disciplinară pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii dau expresie și eficiență prevederilor art. 126 alin. (3), respectiv celor ale art. 147 alin. (4) din Constituție. În considerentele acestei decizii, Curtea a constatat că textul de lege criticat nu prevede sancționarea judecătorului pentru modul în care interpretează și aplică legea, ci reglementează ca abatere disciplinară nerespectarea de către acesta a unor obligații impuse de lege, Constituție, tratate internaționale în materia drepturilor omului la care România este parte.

În privința lipsei răspunderii judecătorilor și procurorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale, Avocatul Poporului reține că, potrivit art. 147 alin. (4) teza a doua din Legea fundamentală, de la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor. Textul constituțional nu distinge nici în funcție de tipurile de decizii pe care Curtea Constituțională le pronunță, nici în funcție de conținutul acestor decizii, ceea ce conduce la concluzia că toate deciziile instanței de contencios constituțional, în întregul lor, sunt general obligatorii. Curtea Constituțională s-a pronunțat în acest sens, de exemplu, prin Decizia nr. 847 din 8 iulie 2008, prin care a reținut că „decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor”. Tot astfel, prin Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, s-a reținut că „puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta”. Curtea a mai statuat că „atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept. În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează, în aplicarea legii criticate, să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul deciziei” (Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009 sau Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010). Cu referire la ambele categorii de decizii, Curtea a constatat că dau expresie unei competențe specifice, strict prevăzute de lege. Prin urmare, respectarea acestora nu împiedică exercitarea competențelor legale ale instanțelor de judecată. Pentru a se pronunța, instanțele trebuie să aibă în vedere și să aplice, deopotrivă, atât dispozițiile dreptului intern, cât și tratatele internaționale la care România este parte, potrivit distincțiilor impuse de dispozițiile art. 20 și 148 din

Constituție. Judecata instanțelor poartă însă întotdeauna asupra unui caz concret; cadrul procesual specific fiecărei cauze determină, de fiecare dată, interpretarea și aplicarea în mod corespunzător a dispozițiilor incidente în materie.

Curtea a mai reținut că art. 124 alin. (3) din Constituție prevede, alături de garanția independenței judecătorilor, și obligația acestora de a se supune numai legii. Noțiunea de „lege” prevăzută de art. 124 alin. (3) din Constituție „este folosită în sensul său larg, care include și Constituția, ca Lege fundamentală, dar și toate celelalte acte normative, cu forță juridică echivalentă legii sau inferioară acesteia, care constituie ansamblul normativ pe care trebuie să se fundamenteze actul de justiție” (Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011).

Coroborând dispozițiile art. 124 alin. (3) privind obligația judecătorilor de a se supune numai legii și pe cele ale art. 132 alin. (1) care consacră principiul legalității în activitatea procurorilor cu cele ale art. 147 alin. (4) din Constituție referitoare la obligativitatea deciziilor Curții Constituționale, Avocatul Poporului apreciază că este firesc ca nerespectarea de către judecători și procurori a acestor obligații constituționale să atragă răspunderea disciplinară ca o garanție a îndeplinirii obligațiilor față de justițiabili și față de stat. Principiul constituțional al independenței judecătorilor implică, în mod necesar, un alt principiu, cel al responsabilității, întrucât, în mod contrar, însăși Constituția și respectarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ar deveni facultative.

În sensul celor de mai sus sunt și argumentele reținute de Curtea Constituțională potrivit cărora legiuitorul constituant a consacrat independența judecătorului pentru a-l apăra pe acesta de influența autorităților politice și, în special, a puterii executive; această garanție nu poate fi însă interpretată ca fiind de natură să determine lipsa responsabilității judecătorului. Legea fundamentală nu conferă numai prerogative - care, în textul menționat, se circumscriu conceptului de „independență”, ci stabilește și limite pentru exercitarea acestora - care, în acest caz, se circumscriu sintagmei „se supun numai legii”. Instituționalizarea unor forme de răspundere a judecătorilor dă expresie acestor limite, în concordanță cu exigențele principiului separației și echilibrului puterilor în stat, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituție. Una dintre formele răspunderii juridice, personale și directe a judecătorului este răspunderea disciplinară, care derivă din obligația de fidelitate a acestuia față de rolul și funcția sa, precum și din exigența pe care trebuie să o dovedească în îndeplinirea obligațiilor față de justițiabili și față de stat. Întrucât justiția privește persoane, toate garanțiile de ordin constituțional sau infraconstituțional care se referă la înfăptuirea sa sîrvesc, în ultimă instanță, realizării drepturilor și libertăților acestora.

16. În privința lipsei răspunderii pentru nerespectarea deciziilor Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în vederea unificării practicii judiciare, în considerentele Deciziei nr. 2 din 11 ianuarie 2012, Curtea a reținut, pe lângă dispozițiile art. 126 alin. (3) din Legea fundamentală, că necesitatea unei jurisprudențe unitare a fost subliniată în repetate rânduri de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care a observat că divergențele profunde de jurisprudență sunt susceptibile să creeze un climat general de incertitudine și insecuritate juridică. De exemplu, prin Hotărârea din 1 decembrie 2005, pronunțată în Cauza Păduraru împotriva României, potrivit căreia „divergențele de jurisprudență constituie, prin natura lor, consecința inerentă oricărui sistem judiciar ce se sprijină pe un ansamblu de instanțe de fond cu autoritate asupra circumscripției lor teritoriale”, Curtea europeană a considerat că, „în lipsa unui mecanism care să asigure coerența practicii jurisdicțiilor naționale, asemenea divergențe profunde de jurisprudență, ce persistă în timp și țin de un domeniu ce prezintă un mare interes social, sunt de natură să dea naștere unei incertitudini permanente (...) și să diminueze încrederea publicului în sistemul judiciar

care reprezintă una dintre componentele fundamentale ale statului de drept” (paragraful 98). În acest context, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a mai arătat că „rolul unei jurisdicții supreme este tocmai cel de a regla contradicțiile de jurisprudență” (Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunțată în Cauza Zielinski, Pradal și Gonzalez și alții împotriva Franței, paragraful 59).

Avocatul Poporului subliniază, așadar, cele reținute de Curtea Constituțională în Decizia nr. 2 din 11 ianuarie 2012, în sensul că principiile care guvernează înfăptuirea justiției trebuie interpretate în corelație cu dispozițiile constituționale care consacră rolul și competențele celorlalte puteri, cu respectarea principiilor statului de drept, enunțate de art. 1 din Legea fundamentală. Un cadru legislativ care ar permite ignorarea, eludarea sau cenzurarea de către instanțele judecătorești a deciziilor pe care Înalta Curte de Casație și Justiție ori Curtea Constituțională le pronunță în exercitarea competențelor lor constituționale nu este compatibil cu aceste principii.

În plus, apreciază că reglementarea ca abatere disciplinară a nerespectării normelor de drept material sau procesual, în cadrul activității jurisdicționale, în cazul îndeplinirii condițiilor pentru angajarea răspunderii disciplinare, pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, nu constituie o garanție suficientă pentru înfăptuirea justiției cu respectarea obligativității deciziilor Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțate în vederea unificării practicii judiciare, și a celor ale Curții Constituționale, în sensul celor reținute de Curtea Constituțională în Decizia nr. 2 din 11 ianuarie 2012. Deși în cauză se pune problema unei omisiuni legislative, ceea ce ar aduce în discuție calitatea Curții Constituționale de legislator negativ, Avocatul Poporului consideră că, în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, Curtea nu poate ignora viciul de neconstituționalitate creat tocmai prin această omisiune care generează încălcarea Constituției, prin lipsa reglementării, în cuprinsul legii privind statutul judecătorilor și procurorilor, a răspunderii disciplinare a acestora pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție. În sensul competenței sale de a interveni pentru restabilirea stării de constituționalitate în situația în care constată existența unor omisiuni legislative cu relevanță constituțională, Curtea s-a pronunțat în numeroase rânduri, de exemplu, Decizia nr. 363 din 8 iunie 2022, Decizia nr. 503 din 20 aprilie 2010, Decizia nr. 107 din 27 februarie 2014, Decizia nr. 637 din 13 octombrie 2015 sau Decizia nr. 458 din 25 iunie 2020. Or, în cauza de față, relevanța constituțională decurge tocmai din nesocotirea unor obligații constituționale ce rezultă din dispozițiile art. 124 alin. (3), ale art. 132 alin. (1), ale art. 126 alin. (3) și ale art. 147 alin. (4) din Constituție.

Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 520/09.11.2022 a respins aceste critici. Totuși, au fost formulate și opinii separate în sensul admiterii obiecției de neconstituționalitate.

Astfel, jud. Cristian Deliorga și Atila Varga au considerat că art. 206 teza finală din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor este neconstituțional, iar obiecția de neconstituționalitate trebuia admisă cu privire la acesta, arătând că dispozițiile art. 206 teza finală din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor prevăd că judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor au dreptul să fie „membri [...] ai oricăror persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial, putând face parte din organele de conducere ale acestora”. Acestea contravin prevederilor art. 1 alin. (5), art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție. Art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție stabilesc că „(3) Funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior”, respectiv că „(2) Funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior”.

De asemenea, jud. Atila Varga a considerat că obiecția de neconstituționalitate privind dispozițiile art. 234 alin. (1) și (2), precum și ale art. 271 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor trebuia admisă și constatată neconstituționalitatea sa. Astfel, se încalcă următoarele texte constituționale: art. 1 alin. (4), art. 124 alin. (2) și (3) în componenta sa de imparțialitate, independență și supunere față de lege a judecătorilor, art. 125 alin. (3) privind incompatibilitățile judecătorilor și art. 132 privind imparțialitate și incompatibilitățile procurorilor.

În ceea ce privește nerespectarea deciziilor CCR, acesta arată că noua reglementare nu preia soluția legislativă a textului în vigoare, respectiv art. 99 lit. ȝ) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. Acest din urmă text stabilește că reprezintă abatere disciplinară nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii. Prin Decizia nr. 2/2012, Curtea Constituțională a reținut că aceste dispoziții dau expresie și eficiență prevederilor art. 126 alin. (3), respectiv celor ale art. 147 alin. (4) din Constituție, și a constatat că „principiile care guvernează înfăptuirea justiției trebuie interpretate în corelație cu dispozițiile constituționale care consacră rolul și competențele celorlalte puteri, cu respectarea principiilor statului de drept, enunțate de art. 1 din Legea fundamentală. Un cadru legislativ care ar permite ignorarea, eludarea sau cenzurarea de către instanțele judecătorești a deciziilor pe care Înalta Curte de Casație și Justiție ori Curtea Constituțională le pronunță în exercitarea competențelor lor constituționale nu este compatibil cu aceste principii”. Rezultă o insecuritate juridică și o instabilitate vădită în aplicarea normelor naționale, dar și a celor de drept european - pentru că, până la urmă, deciziile instanțelor naționale supreme, în aplicarea normelor de drept european, pot stabili soluții care să asigure coeziunea, coerența și constituționalitatea ordinii de drept. Sunt încălcate, astfel, prevederile art. 1 alin. (5), art. 21 alin. (3), art. 126 alin. (3) și art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și ale art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În ceea ce privește numirea procurorilor șefi, apreciem că se impune modificarea Legii nr. 303/2002 astfel încât rolul ministrului justiției, deși central potrivit Constituției României, să fie echilibrat de o selecție riguroasă realizată de către Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii. Astfel, propunem ca selecția candidaților să fie realizată de CSM, urmând ca Secția pentru procurori să propună trei candidați ministrului justiției. Nicio dispoziție constituțională nu legitimează numirea politică a procurorilor de către Președintele României și nu garantează limitarea influenței politice asupra acestei proceduri.

Potrivit Deciziei CCR nr. 358/2018 asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre ministrul justiției, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, *„Puterea de decizie a ministrului justiției, subsumată autorității exercitate, a fost eliminată, astfel cum s-a arătat, în privința numirii în funcție și a constatării și aplicării sancțiunilor disciplinare, și pentru a nu fi/deveni arbitrară, poate fi supusă condițiilor legii în privința celorlalte elemente ale carierei procurorului. În privința acestor din urmă situații, Curtea subliniază că textele Constituției nu elimină autoritatea ministrului justiției, ci permit supunerea exercitării acesteia unor condiții legale. Așadar, autoritatea ministrului justiției poate fi supusă, sub aspectul revocării procurorilor din funcții de conducere, unor condiții legale, pentru ca ea în sine să nu se manifeste în mod nemărginit, arbitrar, exclusiv la libera sa apreciere”* (s.n.).

Astfel, propunerea pe care am formulat-o este similară cu modalitatea în care se numesc judecătorii la Curtea Europeană a Drepturilor Omului¹ și respectă avizele Comisiei de la Veneția care afirmă că trebuie întărit rolul CSM. Mai mult, având în vedere că selecția candidaților se va realiza de CSM, se crește gradul de încredere a procurorilor în corectitudinea procedurii și inexistența unui candidat prestabilit anterior în mod politic.

Față de aceste considerente, apreciem că se impune modificarea Legii nr. 303/2022 astfel încât să fie asigurate, pe deplin, dispozițiile Constituției României.

2. Impactul socioeconomic – nu există.
3. Impactul financiar – nu există.
4. Impactul asupra sistemului juridic – nu este cazul.
5. Consultări derulate în vederea elaborării proiectului de act normativ

Anterior elaborării prezentei propuneri legislative, am primit numeroase solicitări cu privire la necesitatea asigurării respectării deciziilor Curții Constituționale, anterior promulgării legii de către Președintele României.

6. Activitățile de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normativ

Propunerea legislativă urmează să fie publicată pe site-urile Camerei Deputaților și Senatului, urmând să fie adusă la cunoștința publicului, care poate formula observații.

7. Măsurile de implementare – nu este cazul.

În numele inițiatorilor,

Alexandru Kocsis-Cristea

¹ "Judecătorii sunt aleși de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei dintr-o listă de 3 candidați propuși de fiecare Stat. Ei sunt aleși pentru un mandat unic de 9 ani și nu pot fi realeși".
https://www.echr.coe.int/Documents/50Questions_ROM.pdf